

POVEZANOST INTERPERSONALNE ORIJENTACIJE (IO) I KORIŠTENJA INTERNETA KOD STUDENATA

BELMA DUVNJAK, mag.¹

SAŽETAK

Vođeni tehnološkim napretkom i sve većim mogućnostima koje „kompjuterizovano društvo“ pruža, naše interesovanje se usmjerilo na interpersonalne vještine, „ono izvan čovjeka“, odnosno međuljudsku komunikaciju 21.stoljeća. Cilj prikazanog istraživanja je ispitati da li i na koji način su povezane interpersonalna orijentacija (IO) i količina korištenja interneta kod studenata Nastavničkog fakulteta na Univerzitetu “Džemal Bijedić” u Mostaru (N=208). Očekivanje da ćemo naći rezultat koji govori o povećanoj izolaciji kao produktu korištenja interneta nije potvrđeno, odnosno, rezultat nije pronađen.

Ključne riječi: *interpersonalna orijentacija, internet, IAT.*

UVOD

Svi mi želimo društvo koje će biti u stanju nositi se sa svim izazovima u životu, te koje će poticati stimulativnu sredinu za razvoj sadašnjih i budućih generacija. Međutim, ukoliko zatvorimo oči pred problemom ovog doba, otuđenosti kao produktu korištenja interneta, za očekivati je generacije s dalekosežnim negativnim posljedicama, koje mogu dovesti i do pojave osamljenosti, te samim tim i razvoj društvenog autizma. Jedan od najdirektnijih i najočitijih znakova manjka druženja ili nedostatka zadovoljavajućeg socijalnog odnosa je osamljenost (Hewstone, 4;2003). Osamljenost je složena afektivna reakcija koja proizilazi iz osjećaja nezadovoljstva brojem i prirodom postojećih socijalnih odnosa (Hewstone, 4;2003). S druge strane, da bi se čovjek razvijao potrebno mu je društvo. Kako autori navode ljudi traže društvo u mnoštvu situacija, prijateljuju se s drugim ljudima (Hewstone, 4;2003). Prema Caprara i Cervone (1;2003.str.138) inteligencija se otkriva u kontekstu, dok ljudi stupaju u odnose jedni s drugima i pokušavaju da riješe problem u stvarnom životu. Pitamo se kakav je danas socijalni kontekst gdje započinju nova poznanstva, prijateljstva? Na MSN-u, Facebook-u, Myspace-u!? Da li to ima utjecaja na nas, na naš odnos s drugima? Da li smo korištenjem interneta životnoj sredini dali neku novu dimenziju? Našim istraživanjem nastojali smo odgovoriti na postavljena pitanja.

1. SOCIJALNA INTELIGENCIJA I RAZLIČITI POKAZATELJI INTERPERSONALNE ORIJENTACIJE

Socijalnu inteligenciju Gardner i Hatch (1989) shvataju kao skup interpersonalnih inteligencija čije su komponente četiri izdvojene sposobnosti: sposobnost iniciranja, organizovanja i koordiniranja ponašanja grupe ljudi; sposobnost sprječavanja i razrješavanja sukoba među ljudima; dar za osjećanje empatije i sklapanje prijateljstva; sposobnost društvene analize, tj. otkrivanja i tumačenja tuđih osjećaja i briga (prema Dunderović, 2;2005).

¹ Asistentica za užu naučnu oblast Socijalna psihologija; Univerzitet “Džemal Bijedić” u Mostaru, Nastavnički fakultet, Odsjek za Psihologiju; e-mail: belma.duvnjak@unmo.ba

Lidija Vučić dala je opširnu, sistematičnu definiciju socijalne inteligencije: pod SI ili sposobnosti socijalnog snalaženja podrazumjevamo sposobnost tačnog uviđanja odnosa između drugih ljudi, odnosa drugih prema sebi, razumijevanja postupaka ljudi i njihovog psihičkog stanja za vrijeme tih postupaka, pravilno reagovanje na postupke drugih, kao i preuzimanje inicijative u socijalnim odnosima (1981; prema Petrović, 14;2003). Evolucijski psiholozi tvrde da se socijalni mozak - pa stoga i socijalna inteligencija – razvio kao odgovor na izazov navigacije kroz društvene struje u skupinama. Značajan je utjecaj okoline na čovjekov razvoj putem odnosa i komunikacije sa drugim ljudima. Suprotno od gledišta da su čovjeku potrebni ljudi autori Freud i Fromm slijedećeg su mišljenja: Freud je usvojio tradicionalno vjerovanje u izvjesnu osnovnu dihotomiju između ljudi i društva, kao i tradicionalnu doktrinu da je čovjek po prirodi rđav. Za njega je čovjek u osnovi anti-društven. (prema Fromm, 3;1984). Prema Frommu - socijalna teoriji ličnosti, čovjek je usamljen i izolovan, jer se procesom socijalizacije odvajava od prirode i drugih ljudi. Pitamo se da li smo mi osoba sklona sklapanju prijateljstava ili više volimo biti sami? Da li internet utječe na našu interperonalnu orijentaciju? Po prirodi smo različiti, određeni broj ljudi nema mnogo poznanstava, dok s druge strane jedan manji broj ljudi ima dobro razvijenu socijalnu mrežu. No, potreba za drugim ljudima očita je, kao i potreba većine ljudi da ih njihova okolina prihvati te da budu dio barem kakve-takve mreže poznanika i prijatelja. O tome da li smo se prilagodili u sredini u kojoj živimo i radimo najviše govori naš stav o ljudima, odnosno druženje ili izolacija od istih. Stvaranje prijateljstva i njihovo održavanje zahtjeva od osobe da bude orijentisana na druge, podjednako kao i na sebe. Upravo prijatelji koje osoba zadrži i način na koji ljudi grade prijateljstva su pokazatelji prilagođenosti. Također, Carpara i Cervone (1;2003) navode kako kvalitet prijateljstva nije samo indikator već i determinanta prilagođenosti. Međutim, prijateljstva mogu biti i prednost i nedostatak za razvoj čovjeka u zavisnosti od toga ko su nam prijatelji i kakav je kvalitet tog prijateljskog odnosa. Harput i Stevens (1997) sugerišu da podržavajući intimni odnosi između socijalno vješitih individua mogu da budu razvojna prednost, dok podržavajući odnosi socijalno nevjestih individuu, negativno utječu na pojedince uključene u taj odnos (prema Carpara i Cervone, 1;2003). Naša orijentacija (ekstravertnost i/ili introvertnost) i način komuniciranja s drugim ljudima značajno utječe na uspostavljanje i održavanje našeg odnos s drugim ljudima. Bitno je naglasiti da je komunikacija prije i poslije internetske ere jedan od faktora koji utječu na razvoj socijalnih vještina. Istraživanja vezana za utjecaj interneta na različite aspekte čovjekovog života postala su uobičajena i provode se unutar raznih akademskih područja u svijetu. Međutim, ne omogućuju nam cjelovit uvid u naš temu.

2. INTERNET I DRUŠTVENI ŽIVOT

Internet igra ključne ulogu u različitim poljima života ljudi uključujući obrazovanje, posao, društveni život i slobodno vrijeme. „U poslednjih 30 godina Internet je od mreže za razmenu akademskih, naučnih i vojnih informacija prerastao u osnovnu mrežu za razmenu podataka svih vrsta. Do promena je došlo zbog omasovljenja PC-a u poslovnim i kućnim primenama i ulaska poslovanja na Internet. Internet je velika globalna mreža u kojoj komuniciraju računari sa različitim operativnim sistemima!“ (Sinergija.edu.ba,16). Način, svrha, sadržaj i kanali komunikacije su u velikoj mjeri izmjenjeni. “Nove informacijske tehnologije napravile su dubok utjecaj na društvo u cjelini i često se govori o novoj vrsti društva – informacijsko društvo“ (Uzelac, 8;2003). Informacijsko komunikacijske tehnologije utječu na sve oblike naše aktivnosti. Utjecaj nije uvijek negativan, činjenica je da su uklonjena ili bar smanjena neka fizička ograničenja, djelimično smo oslobođeni ograničenja u dolasku do informacija. Osmančević (6;2009) navodi osnovne karakteristike weba, a to su: otvorenost, pristupačnost, jednostavnost i jednakopravnost u publiciranju i konzumiranju informacija. Virtualni svijet kojeg smo stvorili putem Interneta omogućuje nam zadovoljenje potrebe za druženjem. Činjenice o internetu, odnosno utjecaju informacionih tehnologija na društvo: Internet je više od milijardu ljudi povezao u zajedničku komunikacijsku zajednicu, učinio ih dostupnim i bližima; Internet je već proizveo promjene u našem ponašanju i djelovanju, prije svega u jeftinijem, bržem i efikasnijem načinu komuniciranja, ali i korištenju informacija i znanja najvećeg resursa u povijesti ljudske komunikacije – World Wide Weba; informacione tehnologije se usavršavaju i konvergiraju u komunikacijskom sistemu koji ima sposobnost autokracije; korisnici interneta teško bi se mogli odreći svih komunikacijskih prednosti koje su postale dio svakodnevnog života (Osmančević, 6;2009). Prema

Vidaković: Internet ne predstavlja nikakva ograničenja koja inače postoje u svakodnevnoj ljudskoj komunikaciji (18;2012). Međutim, činjenica da članovi virtualnih zajednica provode značajan dio vremena za računarima bitno utječe na život pojedinca, porodicu, odnosno na društvo u cjelini. Kako rekospo, Internet nam omogućuje spajanje sa fizički udaljenim, razdvojenim ljudima. Osoba dok komunicira nalazi se fizički tu, ispred kompjutera, ali njegovo Ja je u umišljenom prostoru. Upravo ta fizička odsutnost omogućuje korisnicima Interneta da stvore svoj novi identitet i ostvare nove mogućnosti. Dosadašnji radovi na temu utjecaja Interneta na društvo odnose se na pitanje: da li je Internet odskočna daska za skok prema globalizmu ili korak prema kulturnoj raznolikosti ili unifikaciji. Na što Petrović odgovara: „Mreža postaje osnovni dinamički pokretač društva”(14;2007). No, kao svi alati i Internet ima svoje prednosti i nedostatke. Buljan Flander (9;2010) navodi neke od prednosti korištenja Interneta, a to su: zabava - igranje igrice, sve dostupno odmah, mogućnost dolazanja do informacija, učenje, brza komunikacija sa drugima, druženje, čuje se glas običnog čovjeka, i dostupan je široj javnosti, lahko i brzo pregledavanje aktuelnih vijesti, razmjena iskustava, mišljenja i informacija s vršnjacima i odraslima sličnih interesa ili problema, potiče razvoj kreativnosti, anonimnost. Neke od nedostataka korištenja Interneta (prema Net.hr. (13;2009) su: izloženost neprimjerenim sadržajima, moguća pretjerana izoliranost, zdravstveni problemi (umor, bol u glavi i kičmi, s vidom), financijski problemi, plasiranje lažnih informacija, otuđenost među ljudima, teško uspostavljanje pravila ponašanja, zloupotreba interneta, loš utjecaj na socijalizaciju, sigurnost/nesigurnost, psihički problemi (depresija, anksioznost). Većina korisnika Interneta vjeruje kako je komunikacija putem Interneta vrlo prikladna s obzirom na ubrzani ritam života, dok drugi opet ne dijele takvo mišljenje. Istina Internet je mač s dvije oštrice. Svaka prednost može biti i mana, i obratno. Navest ćemo jedan primjer koji opisuje kako Internet može da djeluje i pozitivno i negativno. Kako je pokazala zadnja studija američkih naučnika, Facebook i slične socijalne mreže mogu pomoći stidljivim osobama da stižu više povjerenje u svoje sposobnosti i postanu otvoreniji ka javnosti (GfK BH, 12). S druge strane, povećano korištenje Interneta može biti povezano sa smanjenom interakcijom s članovima porodice, smanjenim društvenim krugom ljudi, što može dovesto do usamljenosti i depresije. Odnosno, povećana upotreba može dovesti do smanjenja društvenog kruga pojedinaca. Uviđamo da ljudi koji su usamljeni imaju veću tendenciju korištenja Interneta od onih koji imaju bogate društvene živote.

2.1. ONLINE DRUŠTVENE MREŽE

Društvene mreže su jedan od najrasprostanjenijih i najinteresantnijih fenomena današnjice na Internetu, a omogućuju brzo i efikasno upoznavanje, saradnju i okupljanje velikog broja ljudi.

„Nielsen Online izvještava kako su društvene mreže postale četvrta najučestalija aktivnost Internet korisnika. Vrijeme provedeno na društvenim mrežama je govoto tri puta veće od vremena ukupne aktivnosti na Internetu.“ (prema Stell, 17;2010). Korisnici društvenih mreža učlanjenjem postaju stanovnici datog virtualnog prostora. Sama virtualna zajednica se stvara oko određenih informacija ili tema, od akademskih do hobija. Korisnik nije uslovljen da bude stanovnik samo jedne virtualne zajednice već može pripadati velikom broju takvih zajednica. U okruženju društvenih mreža međusobna komunikacija mladih i njihova socijalizacija sve više mijenjaju od face-to-face načina prema suvremenom face-to-cyberspace načina.(Common Sense Media.org, 11;2009). Postavlja se pitanje koji su individualni motivi udruživanja u društvene grupe, tj. formiranje, učlanjenje, koje potrebe zadovoljava pojedinac svojim članstvom u društvenim grupama? Kako to da smo spremni da žrtvujemo naše vrijeme, energiju, novac, radi grupa kojima pripadamo? Još od starih dana ljudi su se vezivali i udruživali zbog borbe za opstanak. Učešćem u grupi pojedinac zadovoljava svoje potrebe: učešće u grupi može pojedincu da posluži kao sredstvo za pribavljanje hrane, skloništa i seksualno zadovoljenje; može ga zaštititi od spoljašnjih prijetnji; može da služi ostvarenju društvenih ciljeva koje iziskuje združen napor; najzad, može da služi potrebi za udruživanjem i želji za priznanjem i presižem (Kecmanović, 5;1978). No, zbog čega se ljudi danas učlanjuju u određene grupe? Za većinu grupa možemo sa sigurnošću reći da članstvo u grupi ima funkcionalnu ulogu za pojedinca- člana grupe. Danas kada među ljudima vlada otuđenost ljudi kroz uključanje u društvene mreže traže podršku. Društvene mreže predstavljaju jednostavan čin održavanja i ojačavanja postojećeg kruga prijatelja i poznanika te širenje njihova kruga. Istraživanje koje je proveo GfK BH pokazalo je da za Internet

društvene mreže zna 52% BiH građana starijih od 15 godina. Dok je za ovu vrstu mreža čulo 94% korisnika Interneta, a 30% je onih koji se uopće ne služe Internetom a znaju za društvene mreže (GfK BH, 12). “Biti korisnikom velike društvene mreže ima određene prednosti poput: osjećaja povezanosti sa drugim pojedincima, upoznavanja istomišljenika, novog načina dijeljenja životnih iskustava i znanstvenih otkrića, te upravljanja količinom osobnih podataka koja će biti prikazana na društvenoj mreži (što na drugim oblicima društvenih mreža, poput blogova, nije omogućeno).” (CARNet CERT, 10;2009).

2.2. OVISNOST O INTERNETU

Mi, ljudska bića, o čemu smo zapravo ovisni? Čista taksonomija kod laika psihološke misli ne dijeli negativne i pozitivne ovisnosti, već automatski asocira na one negativne. Kada čujemo riječ ovisnost odmah nam na um padnu osobe “jadne” od opsjednutosti svojim predmetom obožavanja o kome ovise. Obično mislimo na drogu, cigarete i slično. Ovisnosti koje nama padnu na pamet su produkt unošenja određene tvari u organizam, dok ovisnosti današnjice nastaju zadovoljenjem naše potrebe za ugodom i zadovoljstvom koristeći tehničke uređaje poput mobitela i kompjutera. Moravek, psihijatar, uži specijalist za alkoholizam i druge ovisnosti, navodi da se radi o novim formama ponašanja vezanim uz nove društvene kodekse. S jedne strane, posljedice su sve više društvene anomije i alijenacije, ukupnog otuđenja u smislu depresivnog društva – u kojem se traži novi izlaz. (Posavec,15;2012). O Internetu možemo biti ovisni isto koliko i o telefonu, televiziji itd. Otudenje i zatvaranje u sebe može dovesti do razvoja sklonosti ka povećanom korištenju Interneta. Otudenje u savremenom društvu prožima sve manifestacije čovjekova odnosa prema svijetu, društvu i prema samome sebi (Sergejev,7;1974). Osobe koje su sklone tome putem Interneta traže izlaz, tragaju za nečim novim, uzbudljivijim, odnosno grade neki novi svijet. Kako navodi Moravek, Internet se ne bi mogao klasificirati kao ‘ovisnost’ jer nema supstance o kojoj je osoba ovisna, ali sve aktivnosti koje uključuju repetitivno, potencijalno štetno ili opasno ponašanje (npr. kockanje, gledanje pornografije i sl.) je poremećaj kontrole implusa. Moravek navodi slijedeće karakteristike ovisnika o Internetu: zanemarivanje događaja iz stvarnog života; većina poznanika i prijatelja su im na Internetu; ukoliko ih se prekida u aktivnostima na mreži, osjećaju nelagodu; nisu u stanju kontrolirati ukupno provedeno vrijeme na Internetu; zanemaruju porodicu, školu, posao; nemaju nikakve koristi od Interneta; velik račun za platiti usluge korištenja Interneta (prema Posavec,15;2012). Sve više ljudi se koristi određenim tehnologijama, te je za očekivati da će rasti broj onih koji će imati određenih problema. Međutim, kako smo već rekli problem ovisnosti o Internetu još uvijek nije prepoznat kao zaseban problem, na karakteristike ljudi ovisnim o Internetu se gleda kao na simptome nekog većeg problema.

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

3.1. PREDMET ISTRAŽIVANJA

U 21. vijeku i sami smo svjesni činjenice da društvene mreže igraju sve važniju ulogu u procesu socijalizacije i općenito na razvoj pojedinca. Našim istraživanjem želimo ukazati na neminovan utjecaj, te dobre i loše strane, modernog socijalnog konteksta – interneta. Uži predmet istraživanja jeste ispitati povezanost između interpersonalne orijentacije (potrebe za ljudima i socijalne izolacije) i količine korištenja internet kod studenata.

3.2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

3.2.1. Naučni ciljevi istraživanja

Istraživanje sa naučnog aspekta ima za cilj da ukaže na moguću povezanost interperosnalne orijentacije sa količinom korištenja interneta. Ovim istraživanjem možemo ustanoviti postojeći utjecaj interneta na interpersonalnu orijentaciju i doći do podataka koji će pomoći da se više govori i radi na datom problemu. Te da se ukaže na značaj socijalnog konteksta i potaknuti razvoj stimulatvne sredine za zadovoljenje potrebe za druženjem.

3.2.2. Društveni ciljevi istraživanja

Istraživanje sa društvenog aspekta ima za cilj da obezbjedi informacije o aktuelnom stanju utjecaja interneta na socijalnu izolaciju, na osnovu koji bi se poduzele konkretne aktivnosti kako bi se preventivno djelovalo. Ovo istraživanje pored svoje informativne uloge je i altruističko jer može pokrenuti promjene koje će pomoći da se društvo spasi od bolesti 21. stoljeću otuđenosti, koja može da vodi ka društvenom autizmu kao produkta tehnološkog dostignuća.

3.3. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Osnovna hipoteza ovog istraživanja glasi: “Studenti Univerziteta “Džemal Bijedić” u Mostaru koji provode više vremena na internetu pokazati će veću sklonost ka socijalnoj izolaciji, u odnosu na one studente koji provode manje vremena na internetu kako bi zadovoljili svoju potrebu za druženjem”. Ovim istraživanjem ćemo utvrditi da li su studenti skloni promjeni interpersonalne orijentacije zbog količine vremena provedenog na internetu.

- Očekuje se statistički značajna povezanost između interpersonalne orijentacije i korištenja interneta.
- Očekuje se statistički značajna povezanost sedmično provedenih sati online i interpersonalne orijentacije (IO).
- Očekuje se statistički značajna povezanost između interpersonalne orijentacije (IO) i ovisnosti o internetu (IAT).

3.4. DEFINISANJE VARIJABLI ISTRAŽIVANJA

Utjecaj društvenih mreža na razvoj socijalne inteligencije ispoljava se u više različitih oblika. Svaki od oblika okarakterisan je sa više vrijednosti koje za potrebe našeg istraživanja predstavljaju istraživačke varijable. Za potrebe ovog rada izdvojili smo sljedeće varijable:

Zavisne varijable istraživanja: mišljenje studenata o društvenim mrežama, stavovi studenata o interpersonalnoj orijentaciji (potreba za ljudima i socijalna izolaciji), stavovi studenata o količini korištenja interneta. Nezavisne varijable istraživanja: Socio-demografska obilježja studenata (godina studija, dob, odsjek).

3.5. UZORAK ISPITANIKA

Istraživanje je realizovano na prigodnom uzorku, koji čini 208 studenata Nastavničkog fakulteta na Univerzitetu „Džemal Bijedić“ u Mostaru. Odsjeci Psihologija (49%), Sociologija (14,9%) i Razredna nastava (36,1%). Dob ispitanika varira između 18 i 40 godina.

Tablica 1. Broj studenata po Odsjecima

Odsjeci	f	Procenti
Psihologija	102	49,0
Sociologija	31	14,9
Razredna nastava	75	36,1
Ukupno	208	100,0

(Izvor: Istraživanje autora 2012.)

Tablica 2. Broj studenata s obzirom na godinu studija,

Godina studija	f	Procenti
prva	31	14,9
druga	36	17,3
treća	70	33,7
četvrta	56	26,9
peta	15	7,2
Ukupno	208	100,0

(Izvor: Istraživanje autora 2012.)

3.6. METODE I INSTRUMENTI ISTRAŽIVANJA

U istraživanju su korištene slijedeće metode: *metoda teorijske analize, survey metoda, deskriptivna metoda, skale stavova.*

Instrumenti korišteni u istraživanju su: *Pitanja socio-demografskog tipa* (spol, dob, Odsjek i godina studija, status studenta i radni status, korištenje i članstvo u društvenim mrežama, sati sedmično provodeni Online). *Skala interpersonalne orijentacije (IO)* Bezinović (2002) primjenili smo skraćenu verziju skale IO (potreba za ljudima i socijalna izolacija) (Bajraktarević, Duvnjak, 2011) od dvije subskele (ukupno 14 tvrdnji). *Test ovisnosti o internet/Internet Addiction Test (IAT)* je test od dr. Kimberly Young (Dayu Internet Overuse Solution, 23). Namjenjen je ispitivanju ovisnosti o internetu. Preveden (Bajraktarević, Duvnjak, 2012) na bosanski jezik u svrhu našeg istraživanja.

3.7. POSTUPAK

Ispitivanje je provedeno anonimno za svaku studijsku godinu pojedinačno, tokom jednog školskog sata, te putem interneta 23 ispitanika. Ispitivanje je provela autorica ovog rada u periodu novembar 2011. - maj 2012. godine. Statistička obrada podataka izvršena je u programskom paketu SPSS 14.0 for Windows. U obradi podataka korišten je statistički postupak Pearsonov koeficijent korelacije r.

4. PREZENTACIJA I INTEPRETACIJA REZULTATA

Pearsonov koeficijent korelacije-r je upotrebljen kako bismo provjerili hipotezu o povezanosti interpersonalne orijentacije i korištenja interneta. Također smo izračunali povezanost između internetske ovisnosti i pojedinačnih faktora interpersonalne orijentacije IO (potrebe za ljudima i socijalnom izolacijom).

4.1. POVEZANOST IZMEĐU INTERPERSONALNE ORIJENTACIJE I KORIŠTENJA INTERNETA

Pearsonov r upotrijebili smo kako bismo provjerili povezanost interpersonalne orijentacije IO i korištenja interneta kao vremena provedenog sedmično rezultati prikazani u Tablici 3.

Tablica 3. Povezanost sedmično provedenih sati Online i interpersonalne orijentacije-IO

N= 208	Koliko sati sedmično provodite Online	Interpersonalna orijentacije (IO)
Koliko sati sedmično	r	1
		-,020

provodite Online			
Interpersonalna orijentacije (IO)	r	-,020	1

(Izvor: Istraživanje autora 2012.)

Uvid u tako predstavljene rezultate pokazuje da nije utvrđena statistički značajna povezanost između razine interpersonalne orijentacije i provođenja vremena Online, jer dobiveni Pearsonov $r = -,020$ nije statistički značajan ni na jednom od uobičajenih nivoa značajnosti koji se koriste u društvenim naukama, tj. na nivou 0,01 niti na 0,05. Dakle, hipoteza "Očekuje se statistički značajna povezanost sedmično provedenih sati online i interpersonalne orijentacije" je odbačena.

Naš problem "povezanost između interpersonalne orijentacije i korištenje interneta" nije tako jednoznačno i isključivo postavljen te smo razmotrili i povezanost interpersonalne orijentacije (IO) i internet ovisnost (IAT – a). Dobiveni rezultati predstavljeni su Tablici 4.

Tablica 4. Povezanost IO-a i IAT-a

N=208		Interpersonalna orijentacija	Internet ovisnost
Interpersonalna orijentacija	r	1	,034
Internet ovisnost	r	,034	1

p<0.01

(Izvor: Istraživanje autora 2012.)

Dobiveni rezultati $r = ,034$ na nivou značajnosti 0.05 pokazuju da ne postoji statistička značajna povezanost između interpersonalne orijentacije i ovisnosti o internetu. Zaključujemo kako razina interpersonalne orijentacije ne ovisi o odnosu prema internetu koji smo mjerili IAT-om.

Izdvojili smo iz interpersonalne orijentacije dva ključna faktora za naše istraživanje: potreba za ljudima i socijalna izolacija te provjerili imali statistički značajne povezanosti. Ako posmatramo samo povezanost faktora IO s internetskom ovisnosti rezultati su prikazani u Tablici 5.

Tablica 5. Povezanost IAT-a i potrebe za ljudima

N=208		Internet ovisnost	Potreba za ljudima
Internet ovisnost	r	1	,161*
Potreba za ljudima	r	,161*	1

p< 0.05

(Izvor: Istraživanje autora 2012.)

Dobiveni rezultati $r = 0,161$ povezanosti potrebe za ljudima kao vida interpersonalne orijentacije sa rezultatima na testu internetske ovisnosti pokazuju da postoji blaga statistički značajna povezanost na razini značajnosti od 0,05. Ovakva pozitivna povezanost kazuje nam da ispitanici koji imaju veću potrebu za ljudima više vremena provode na internetu. Rezultati su suprotni našim očekivanjima no vjerovatno su odraz slijedećeg: postojanje društvenih mreža uveliko doprinosi provođenju vremena na internetu a društvene mreže kao takve način su povezivanja s ljudima odnosno služe zadovoljavanju potrebe za ljudima, odnosno druženjem.

Tablica 6. Povezanost IAT-a i socijalne izolacije

N=208	Internet ovisnost	Socijalna izolacija
Internet ovisnost	r	1
Socijalna izolacija	r	1

p > 0.05

(Izvor: Istraživanje autora 2012.)

Rezultati naše analize o povezanost internetske ovisnosti mjerene IAT-om i socijalne izolacije kao faktora interpersonalne orijentacije prikazani u Tablici 6. pokazuju nam da nema statistički značajne povezanosti $r=0,121$ na nivou značajnosti 0.05. Time zaključujemo kako internetska ovisnost mjerena IAT-om ne ovisi o razini socijalne izolacije naših ispitanika. Rezultat može ukazivati na činjenicu da se potreba za socijalnom izolacijom kod studenata ne odražava provođenjem više vremena na internetu. Dobiveni rezultati nisu u potpunosti potvrdili polaznu hipotezu, jer je dokazano da na svim ispitanim faktorima nije utvrđena statistički značajna povezanost.

ZAKLJUČAK

Važno je naglasiti da u Bosni i Hercegovini ova tema do sada nije istraživana u dovoljnoj mjeri. Očit je nedostatak informacija o socijalnoj inteligenciji, interpersonalnoj orijentaciji, korištenju interneta, o društvenim mrežama, te o njihovoj povezanosti. A želimo li napraviti kvalitetan pomak potrebno je sintetizirati znanja iz navedenih područja i napraviti korak koji bi služio kao polazište za daljnja istraživanja. Neminovno je da su socijalni svijet i odnosi koji se odvijaju unutar njega vodilja na putu ka razvoju čovjeka. Na raskršću života izabrat ćemo put s obzirom na strukturu naše ličnosti i dosadašnjeg iskustva, zbog čega je neophodno raditi na tome da se ukaže na pozitivne i negativne strane djelovanja današnjeg socijalnog konteksta na razvoj čovjeka. Naše istraživanje ukazuje na pozitivan utjecaj korištenja internet. Upravo zbog postojanja društvenih mreža i vremena provedenog družeći se sa drugim ljudima, komuniciranjem, stvaranjem novih poznanstava što dovodi do zadovoljenja potrebe za druženjem kod društvenijih osoba. Društvenijim osobama internet je omogućio brzo i efikasno stupanje u interakciju sa drugim ljudima, s druge strane nalaz o negativnoj povezanosti korištenja interneta i socijalnoj izolaciji, kao faktora interpersonalne orijentacije, govori o tome da ljudi nisu skloni otuđivanju na način da više vremena provedu na internetu. Dakle, našoj brizi o mogućem problemu, pojavi društvenog autizma, još uvijek nema mjesta. Sagledavanjem rezultata našeg istraživanja svakako trebamo uzeti u obzir i činjenicu da je istraživanje provedeno među studentima društvenih nauka, što može ukazivati na nešto socijalno inteligentniji dio populacije. Uvid u rezultate našeg istraživanja pokazuje da vrijeme provedeno na internetu s jedne strane zadovoljava našu potrebu za ljudima, a s druge strane ne utječe na socijalnu izolaciju. Naša želja je da ovim istraživanjem potaknemo daljnja istraživanja o relevantnim pojavama i mogućim problemima, te da potaknemo promjene.

LITERATURA

1. Caprara, G.V., Cevrone, D. (2003). *Ličnost : determinante, dinamika i potencijal*. Beograd: Dereta.
2. Dunderović, R. (2005). *Osnovi psihologije menadžmenta*. Novi Sad : Fakultet za menadžment.
3. Fromm, E. (1984). *Bekstvo od slobode*. Zagreb: Naprijed.
4. Hewstone, M. (2003). *Uvod u socijalnu psihologiju: europske perspektive*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Kecmanović, D. (1978). *Socijalna psihijatrija sa psihijatrijskom sociologijom*. Sarajevo: „Svjetlost“.

6. Osmančević, E. (2009). *Demokratičnost www komuniciranja*. Sarajevo: Friedrich Ebert Stiftung.
7. Sergejev, D. (1974). *Otuđeni čovjek. Teorija alijenacije u tradiciji i suvremenoj misli*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Uzelac, A. (2003). *Utjecaj novih informacijskih zehnologija na kulturni razvoj : uloga virtualnih mreža*. Doktorska disertacija. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.

INTERNET IZVORI:

9. Buljan Flander, G. (2010). *Internet i djeca – trebamo li brinuti?* Preuzeto 14.2.2011. s internetske stranice: http://www.cybermed.hr/osvrti/doc_dr_sc_gordana_buljan_flander_prof/internet_i_djeca_trebamo_li_brinuti
10. CARNet CERT. Hrvatska akademska istraživačka mreža. (2009). *Sigurnosni rizici društvenih mreža*. Preuzeto 25.8.2012. s internetske stranice: <http://www.cis.hr/www.edicija/LinkedDocuments/CCERT-PUBDOC-2009-08-273.pdf>
11. Common Sense Media.org (2009). *Is Social Networking Changing Childhood?* Preuzeto 26.1.2012. s internetske stranice: <http://www.common sense media.org/about-us/news/press-releases/social-networking-changing-childhood>
12. GfK BH- Centar za istraživanje tržišta i javnog mijenja. Sarajevo. Preuzeto 12.12.2011. s internetske stranice: http://www.gfk.ba/public_relations/press/press/004400/index.ba.html
13. Net.hr. (2009). *Da li je Internet štetan za djecu?* Preuzeto 1.2.2012. s internetske stranice: <http://www.edukacija.hr/vijest/da-li-je-internet-stetan-za-djecu/55/>
14. Petrović, J., "Red rođenja deteta i neke karakteristike socijalne inteligencije", stručni članak, 2003, str. 510-519, preuzet 5.12.2011. s internetske stranice: <http://scindeks.ceon.rs/article.aspx?artid=0553-45690306510P>
15. Posavec, M. (2012). Interview: mr. sci. Davor Moravek: *Ovisnost o Internetu*. Preuzeto 15.3.2012. s internetske stranice: http://www.dayline.info/index.php?option=com_content&task=view&id=15170
16. Preuzeto 17.9.2012. s internetske stranice: http://predmet.sinergija.edu.ba/pluginfile.php/3594/mod_folder/content/1/PI%20Lekcija%2009-Internet.ppt?forcedownload=1
17. Stell (2010). *Zatupljuju li nas društvene mreže?*. Računarstvo i internet. Preuzeto 12.2.2012. s internetske stranice: <http://znanost.geek.hr/clanak/zatupljuju-li-nas-drustvene-mreze/>
18. Vidaković, M. (2012). *Sociološki i etički aspekti socijalnih medija kao nove dimenzije u socijalizaciji i komunikaciji individue informatičkog društva*. Stručni rad. Kultura, str. 78-86. Preuzeto 22.6.2012. s internetske stranice: <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0023-5164/2012/0023-51641235078V.pdf>

BELMA DUVNJAK, MA

CONNECTIONS INTERPERSONAL ORIENTATION (IO) AND INTERNET USAGE OF STUDENTS

SUMMARY

Driven by technological advances and the growing possibilities of "computer company" provides, our interest is focused on interpersonal skills, "beyond what a man", or interpersonal communication of the 21st century. The aim of the present study is to examine whether and in what way are associated interpersonal orientation (IO) and the amount of Internet use of students from the Faculty of Education at the University "Džemal Bijedić" in Mostar (N = 208). Expectation that we will find a result that speaks of increased isolation as a product using the internet is not confirmed, that the result is not found.

Keywords: interpersonal orientation, internet, IAT

